

Energetyka obywatelska to temat ważny i trudny. Potrzebne są, jeśli traktować go poważnie, nie tylko wiedza, sprzęt, odpowiednie prawo; lecz także, a właściwie przede wszystkim, umiejętność współpracy ludzi z różnych środowisk i o różnych poglądach. Niezbędne są kompetencje obywatelskie, świadomość ekologiczna i przedsiębiorczość. Dziś, bardziej niż kiedykolwiek, potrzebujemy transformacji energetycznej. Musimy uwolnić się od myślenia, że inni zrobią to za nas. Załatwią sprawę decydenci, politycy, koncerny. I chociaż powietrze, którym oddychamy, jest dla wszystkich identyczne, to ciągle wielu wydaje się, że problem ich nie dotyczy. Są kraje w Europie, których

obywatele sami zajęli się produkcją energii, np. Dania i Niemcy budują od lat niezależność energetyczną, m.in. poprzez energetykę obywatelską. W każdym kraju na świecie, w obliczu zmieniającej się dramatycznie sytuacji, potrzebne są wiedza i narzędzia, by lokalne społeczności mogły zrzesać się w kooperatywy; zapewnione było finansowanie inwestycji lokalnych i stworzone możliwości budowy sieci współpracy. Potrzebne są konkretne działania, które dadzą szansę zatrzymania zmian klimatycznych. Transformacja energetyczna, zakładanie kooperatyw i energetyka obywatelska to odpowiedzi na wyzwania współczesnej cywilizacji.

Projekt „Siła energii obywatelskiej” jest wspólną inicjatywą czterech organizacji pozarządowych z Polski (SIE), Turcji (TROY), Niemiec (WECF) i Danii (INFORSE). Przez dwa lata partnerzy będą się spotykać, wymieniać doświadczenia, uczyć się od siebie, poznawać najlepsze praktyki. W ramach dwuletniego projektu partnerstwo opracuje bazę danych najlepszych praktyk; bazę danych instytucji/organizacji/firm zajmujących się tematem (w krajach Partnerstwa); informator dotyczący organizowania współpracy w zakresie tworzenia kooperatyw, przygotuje analizę porównawczą kooperatyw energetycznych w Europie Wschodniej.

THE POWER OF
COMMUNITY
ENERGY

ERASMUS+ PROJECT

Partnerzy projektu

Polska: Społeczny Instytut Ekologiczny
Niemcy: Women Engage for Common Future
Dania: INFORSE_Europe
Turcja: Troy Environmental Association

SPOŁECZNY
INSTYTUT
EKOLOGICZNY

wecf

INFORSE-EUROPE
International Network for Sustainable Energy

TROYA
CEVRE
TROYA ÇEVRE DERNEĞİ

Publikacja została zrealizowana przy wsparciu finansowym Komisji Europejskiej. Publikacja odzwierciedla jedynie stanowisko jej autorów i Komisja Europejska oraz Narodowa Agencja Programu Erasmus+ nie ponoszą odpowiedzialności za jej zawartość merytoryczną.

Partnerzy Projektu

Polska – Społeczny Instytut Ekologiczny (www.sie.org.pl)

Społeczny Instytut Ekologiczny (SIE) jest koordynatorem projektu. Zespół SIE, podczas spotkania w Warszawie, przedstawił partnerom najważniejsze projekty zrealizowane w ciągu 30 lat działania organizacji. Szczególnie te, celem których było inspirowanie i wspieranie oddolnych partnerstw społeczno-publicznych pracujących dla zrównoważonego rozwoju.

SIE jest jednym ze współzałożycieli i członkiem Związku Stowarzyszeń Polskiej Zielonej Sieci (www.zielonasiec.pl). To ogólnopolska organizacja pożytku publicznego zrzeszająca organizacje ekologiczne z największych miast Polski. Celem działań PZS jest rozwój w zgodzie z naturą, dzięki obywatelskiemu poparciu dla zrównoważonego rozwoju, poprzez tworzenie mechanizmów społecznej kontroli wydatkowania publicznych funduszy, zwiększenie wpływu konsumentów na jakość produktów i politykę globalnych korporacji, a także wspieranie ekorozwoju krajów Globalnego Południa i społeczeństwa obywatelskiego w Europie Wschodniej.

Jednym z projektów realizowanych przez PZS jest Program Dla Klimatu.

Organizacje zrzeszone w sieci zainicjowały ruch „Więcej niż energia” – szeroką społeczną koalicję, która działa na rzecz rozwoju energetyki obywatelskiej. Koalicja łączy samorządy, instytucje, organizacje pozarządowe i osoby prywatne przekonane, że Polska potrzebuje poprawy efektywności energetycznej i rozwoju energetyki rozproszonej opartej o źródła odnawialne (OZE).

Powstanie ruchu „Więcej niż energia” jest odpowiedzią na ogromne poparcie społeczne, jakim cieszą się rozwiązania związane z efektywnością energetyczną i odnawialnymi źródłami energii. Badania opinii publicznej pokazują, że ponad 88 procent Polek i Polaków chciałoby zwiększenia inwestycji w energetykę odnawialną. Dzięki uczestnictwu w ruchu „Więcej niż energia” wszyscy zainteresowani energetyką obywatelską mogą dołączyć do działań, celem których jest przekonanie polityków do tworzenia rozwiązań wspierających jej rozwój. Ruch wspiera już ponad 150 000 Polek i Polaków.

Turcja – TROY (<http://troyacevre.org>)

Stowarzyszenie Ekologiczne TROY powstało w 2009 r., by przede wszystkim wzmocnić lokalne społeczności w działaniach na rzecz ochrony klimatu. Organizacja ma siedzibę w Çanakkale. Od czterech lat TROY organizuje międzynarodowe konferencje poświęcone kooperatywom energetycznym. Zaprasza na nie gości i ekspertów z Europy. Dotychczas uczestniczyło w nich około tysiąca osób z 24 krajów, które wysłuchały 56 wykładów eksperckich. Co szczególnie ważne, połowę uczestników stanowiły kobiety.

W maju 2017 r. osiem osób, członków TROY, założyło pierwszą w Turcji kooperatywę energetyczną. Zarządzają nią trzy kobiety! To pionierskie działanie uutorowało drogę kolejnym kooperatywom – w ciągu dwóch lat w różnych regionach Turcji powstało dziesięć kooperatyw.

Zespół TROY opracował podręcznik poświęcony energetyce obywatelskiej. W jedenastu punktach przedstawia on, jak założyć spółdzielnię energetyczną; jakie korzyści dla środowiska i klimatu wynikają z transformacji energetycznej; na jaki zysk mogą liczyć członkowie spółdzielni, produkując prąd i sprzedając nadwyżki wytworzonej energii.

Stowarzyszenie doradza też grupom obywateli i gminom zainteresowanym założeniem kooperatywy; organizuje warsztaty w całej Turcji, na które zaprasza też przedstawicieli administracji lokalnej i centralnej, w tym pracowników ministerstw. TROY współpracuje także z instytucjami naukowymi, np. Uniwersytetem Bilgi. Liczy się każdy głos wsparcia, bo sprawa, o którą walczy, wymaga szybkich i konkretnych działań. Czasu jest coraz mniej.

Niemcy – WECF (www.wecf.eu)

Women Engage for Common Future (Kobiety Angażują się dla Wspólnej Przyszłości) to organizacja pozarządowa założona w 1994 roku, po Szczycie Ziemi w Rio de Janeiro w 1992 roku. Należy do niej ponad 150 organizacji kobiecych i zajmujących się sprawami społeczeństwa obywatelskiego. Women Engage for Common Future realizuje projekty w 50 krajach, koncentrując się na kwestiach dotyczących sprawiedliwości dla wszystkich bez względu na płeć.

WECF Niemcy jest częścią tej międzynarodowej sieci. Niemiecki zespół ma duże doświadczenie w kwestiach związanych z zarządzaniem, w doradztwie i udzielaniu wsparcia politycznego. Działa na rzecz równości płci w powiązaniu ze sprawiedliwością klimatyczną, zrównoważoną energią, zmniejszeniem ilości toksycznych odpadów, zdrową wodą i właściwymi warunkami sanitarnymi dla wszystkich.

WECF uczestniczy w negocjacjach UNFCCC, Protokole z Kioto, UNEP GC i CSD. Jest współzałożycielem i członkiem Okręgu Kobiet i Płci, ściśle współpracuje z CAN Europe i EEB (Europejskim Biurem Środowiska), CAN EECCA (Biurem dla Europy Wschodniej, Kaukazu i Azji Środkowej); a także z krajowymi i lokalnymi organizacjami pozarządowymi i społecznościami.

WECF gwarantuje, że głos kobiet i grup marginalizowanych jest słyszalny podczas spotkań polityków. Łączy to z lokalnymi działaniami, takimi jak ocena potrzeb i szkolenia dotyczące energii odnawialnej, pilotowanie budowy zdalnych rozwiązań technicznych i zarządzania nimi na szczeblu lokalnym np. kwestie PV, biogazu i brykietów w Ugandzie i Etiopii.

W Europie Wschodniej WECF, razem z lokalnymi partnerami, rozwija technologie wykorzystujące energię słoneczną, izolacje i koncepcje fotowoltaiczne, koncentrując się na działaniach włączających kobiety z obszarów wiejskich. Spółdzielnie energetyczne i społeczności zainteresowane energetyką produkują energię odnawialną na obszarach wiejskich, a jednocześnie z niej korzystają (prosumenci).

Działania WESF w Gruzji zaowocowały powstaniem pięciu spółdzielni energetycznych, w których kobiety stanowią 40%. Spółdzielnie dystrybuują słoneczne podgrzewacze wody wśród społeczności lokalnej.

W 2015 roku, wniosek, złożony przez WECF w ramach projektu „Przełącz się na słońce - żyj w komforcie”, znalazł się na liście dziesięciu najlepszych projektów energetycznych prestiżowej nagrody EUSEW Sustainable Energy Award.

W projektach tych przywiązuje się wielką wagę do utrzymania parytetów płci. Celem jest bowiem osiągnięcie równowagi płci na stanowiskach decyzyjnych i zarządzania; wzmocnienie roli kobiet, zwiększenie ich wiedzy i umiejętności w zakresie zarządzania decyzjami dotyczącymi klimatu i ochrony środowiska, a także wpływania na decyzje.

Dania – INFORSE-Europe

(<http://www.inforse.org/europe>)

International Network For Sustainable Energy-Europe – INFORSE EUROPE (Międzynarodowa Sieć Dla Zrównoważonej Energii Europy) to grupa niezależnych organizacji pozarządowych założona w 1994 r. Globalną sieć INFORSE powołano na Szczycie Ziemi w Rio de Janeiro w 1992 r. INFORSE-EUROPE należy do Koalicji Energetycznej Wspólnoty Europejskiej. Celem sieci jest praca na rzecz zrównoważonych rozwiązań energetycznych, które służą ochronie środowiska i pomagają ograniczyć ubóstwo. Organizacja uczestniczyła w kilku pracach ONZ dotyczących klimatu. Lobbuje, z innymi globalnymi i krajowymi organizacjami pozarządowymi, na rzecz ochrony środowiska.

INFORSE-EUROPE współpracuje z europejskimi organizacjami pozarządowymi w zakresie ekoprojektu UE, który dotyczy produktów chłodniczych, energii społeczności, EUSEW i Zielonego Tygodnia UE. Organizacja dołączyła do Vision on Community Power w 2019 r. razem z jedenastoma innymi sieciami i organizacjami, w tym REScoop.eu, FoE Europe, ICLEI i EREF.

Do INFORSE-EUROPE należy 85 członków z 35 krajów europejskich. Organizacja ma duże doświadczenie w angażowaniu obywateli w sprawy związane z energią odnawialną i efektywnością energetyczną, a także w rozwijaniu lokalnego zaangażowania w energetykę obywatelską. INFORSE-Europe i jej członkowie odgrywają rolę katalizatora wspólnotowych projektów energetycznych, mają też doświadczenie w udzielaniu wsparcia lokalnym społecznościom w zakresie rozwoju zrównoważonej energii.

Duńscy członkowie INFORSE-EUROPE odgrywali i odgrywają kluczową rolę w transformacji energetycznej w Danii i promocji zaangażowania obywateli w sprawy energetyki. W Danii zaangażowanie obywateli w sprawy związane z energią było ważnym czynnikiem decydującym o wprowadzeniu energii odnawialnej produkowanej przez spółdzielnie wiatrowe do lokalnego systemu ogrzewania i indywidualnych instalacji fotowoltaicznych.

Dania jest doskonałym przykładem, jak przeprowadzić transformację energetyczną w krótkim czasie z pomocą obywateli. Dzięki świadomości i determinacji ekologicznej ludzi, zaangażowaniu i wspólnym działaniom, Dania wkrótce stanie się krajem niezależnym od paliw kopalnych w produkcji energii elektrycznej i ciepłej. Jednym z dobrych przykładów jest duńska gmina Ringkøbing, która w tym roku stanie się samowystarczalna energetycznie. Będzie to możliwe, dzięki licznym turbinom wiatrowym, w tym trzem w Hvide Sande Nordhavn, które dostarczą około 45 000 MWh energii elektrycznej rocznie. Właścicielem turbin jest lokalna społeczność. Obecnie w Danii działa ponad 250 farm wiatrowych, 110 farm słonecznych, ponad 300 lokalnych sieci ciepłowniczych należących do spółdzielni energetycznych, a także ponad 20 wspólnot ekologicznych (ekowiosek), z których wiele ma własne systemy ogrzewania.

Partnerzy projektu „Siła energii obywatelskiej” podkreślali w dyskusji, że coraz więcej instytucji i organizacji pozarządowych uważa, iż dostawy energii w przyszłości muszą być zrównoważone pod względem środowiskowym i społecznym; muszą w 100 procentach korzystać ze źródeł odnawialnych, być własnością obywateli, lokalnych społeczności lub gmin i być przez nie kontrolowane.

Jest to tak oczywiste, jak zmiany klimatyczne i fakt, że nie ma drugiej Ziemi, na której możemy żyć. Im szybciej zrozumieją to decydenci, politycy, korporacje i ci, którym się zdaje, że nie dotyczy ich największy współczesny problem cywilizacji – tym większa jest szansa, by zatrzymać nieuchronny proces degradacji naszej planety.

Kolejne spotkania partnerów projektu odbędą się w tym roku: we Frankfurcie w kwietniu i w Danii w sierpniu br. We Frankfurcie będziemy uczestniczyć w europejskiej konferencji na temat energetyki obywatelskiej, a w Danii w międzynarodowym seminarium INFORSE-Europe „Nordic Folkecenter for Renewable Energy”

